

FF: nieuwe redactie, nieuw jasje
Redactie Forum Formicidarum

Door verschillende oorzaken is de afgelopen jaren het uitbrengen van drie nummers per jaar van Forum Formicidarum niet mogelijk gebleken. Met ingang van dit nummer hebben ondergetekenden de redactie van Rudolf van Hengel overgenomen. Wij willen hem hierbij bedanken voor zijn jarenlange inzet om telkens weer een nummer bij de MWG-leden op de deurmat te laten vallen. Rudolf blijft als penningmeester en ledenadministrateur wel gewoon betrokken bij FF. Michiel Hemminga is bereid gevonden om de nummers op te maken; het resultaat heeft u voor u liggen.

Het is ons streven om dit jaar nog enkele nummers uit te brengen zodat ook de nummering van de jaargangen weer in de pas kan gaan lopen met de tijd. U kunt ons daarbij helpen door het leveren van kopij. We willen een laagdrempelig platform bieden voor alle mogelijke zaken die met mieren te maken hebben, zowel afkomstig uit Nederland als daarbuiten. Een verslag van een leuke bijeenkomst of lezing, interessante waarnemingen, leuke vondsten, weetjes, foto's, gedrag, boekbespreking, nieuwe websites, enzovoorts – het is allemaal zeer welkom.

Indien u de redactie op een inhoudelijke manier, als mede-redacteur, wilt helpen, dan kan dat ook, graag zelfs.

André van Loon, Jinze Noordijk & Michiel Hemminga, Redactie Forum Formicidarum, p/a jinzenoordijk@hotmail.com

Insectenweekend Bakkeveen 11 t/m 13 mei 2012
Bestuur MWG

De Mierenwerkgroep mag jaarlijks aansluiten bij het inventarisatieweekend van de Landelijke Insectenwerkgroep (LIW) van de KNNV. Dit jaar wordt het 'voorjaarskamp' gehouden in het weekeinde van vrijdag 11 t/m zondag 13 mei in kampeerboerderij 'De Schaapskooi' van It Fryske Gea in Bakkeveen (Fr). Bakkeveen is mooi gelegen op de grens van Friesland, Groningen en Drenthe en biedt vele interessante gebieden voor insecten. In het kader van het 'Jaar van de Bij' zal tijdens het weekend extra aandacht aan wilde bijen besteed worden.

Vrijdagavond om 20.00 uur wordt het weekeinde geopend, met een (digitale) dialezing en verder is er gelegenheid ervaringen uit te wisselen en/of kennis met elkaar te maken. Op zaterdag en zondag worden omliggende gebieden bezocht. Gezien de ligging van de boerderij zullen zowel nattere als droge gebieden bezocht kunnen worden. Op zaterdagavond kunnen de vangsten en foto's van die dag gedetermineerd en bekeken worden. Het weekeinde eindigt op zondag 15.00 uur.

De kosten voor het weekend bedragen € 42,50. In deze kosten zijn inbegrepen: twee overnachtingen, tweemaal ontbijt, avondeten zaterdag, koffie en thee. Ook niet-leden van de LIW mogen een keer deelnemen zonder verplichting lid te worden.

Voor nadere informatie en/of opgave kunt u terecht bij:

Arjan van der Veen: liw@knnv.nl, 0320-246631

Koos van Brakel: 0348-417032

Bestuur MWG, mwg.bestuur@gmail.com

Schapenbegrazing in Bergen (NH) funest voor bosmieren

Peter Boer

In de tweede helft van 2011 heb ik de begrazing door schapen in de kalkarme duinen van Bergen (NH) gevolgd. Ik heb daar een uitvoerig rapport over geschreven dat te raadplegen is op <http://nlmieren.nl/begrazen.html>. In dit artikeltje beperk ik me tot één element uit dat verslag, namelijk het effect van schapenbegrazing op nesten van de rode bosmier *Formica rufa*. De nesten in een deel van dit gebied volg ik al 25 jaar, waarvan de laatste tien jaar intensief.

Sinds mei 2011 wordt een deel van het duingebied begraasd door een kudde van 250 ooiën. Volgens het PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland is het inzetten van schapen noodzakelijk om vergrassing en verruiging van het duingebied tegen te gaan. Op de informatieborden staat dat de heide weer vitaal wordt en nog uitbundiger gaat bloeien. Men noemt dit herstelbeheer.

Een grazende kudde heideschapen loopt dicht opeen door het terrein. Voor een bosmiernest gaan ze niet opzij, dus lopen ze er overheen. Een schaap weegt 70 à 80 kg. Er staat dus een behoorlijk gewicht op de hoeven en bij betreding wordt het nestmateriaal behoorlijk aangestampt. De neststructuur verandert